

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції



ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 1

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 1. – 772 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Белік Лариса Степанівна, Кузнецова Людмила Валентинівна СИНЕРГІЯ КЛАСИФІКАЦІЙ КОРУПЦІЙНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ: ПРАВОВИЙ ТА КРИМІНАЛІСТИЧНИЙ ВИМІР	663
Гресь Юлія Олегівна, Хижняк Євген Сергійович СПОСІБ ТА ЗНАРЯДДЯ УЧИНЕННЯ УМИСНОГО ВБИВСТВА: СЬОГОДЕННІ РЕАЛІЇ ПРАКТИКИ БОРОТЬБИ ЗІ ЗЛОЧИННІСТЮ	665
Д'ячкова Марія Олегівна ІСТОРИЧНІ ВИТОКИ ПРЕЗУМПЦІЇ НЕВИНУВАТОСТІ У КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ	667
Загородній Ігор Вікторович, Загородній Андрій Ігорович ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНИХ МЕТОДИК ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ ЖИТТЯ І ЗДОРОВ'Я ОСОБИ	670
Колодіна Анна Сергіївна, Васильковський Олександр Васильович КРИМІНАЛІСТИЧНИЙ АСПЕКТ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ДІЯЛЬНОСТІ З РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ	673
Федорчук Олександр Вікторович ХАРАКТЕРИСТИКА ОКРЕМИХ ПЕРЕДУМОВ ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННИЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПОСАДОВИХ ОСІБ	676
Чернов Олександр Віталійович КРИМІНАЛЬНА ПОВЕДІНКА ТА ПСИХІЧНІ ВІДХИЛЕННЯ: АНАЛІЗ ОСОБИСТОСТІ ЗЛОЧИНЦЯ	678
Чіпко Наталія Василівна, Лисяк Назар Васильович ОСОБЛИВОСТІ ДОПИТУ ПІДОЗРЮВАНОЇ ОСОБИ, ЯКА ВЧИНИЛА ШАХРАЙСТВО	681
Чумак Сергій Прокотійович, Фалінський Павло Миколайович НАПРЯМИ ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН, ЇХ АНАЛОГІВ АБО ПРЕКУРСОРІВ	684
Шершенькова Вікторія Анатоліївна ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОЗСЛІДУВАННЯ ВІЙСЬКОВИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ	687
Яцкевич Руслан В'ячеславович СТРУКТУРА ТА ХАРАКТЕРИСТИКА ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ ЗАГАЛЬНОКРИМІНАЛЬНОЇ СПРЯМОВАНOSTІ	689
Алексєєва Ліна Леонідівна ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗДІЙСНЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПЕРЕСЛІДУВАННЯ ТА ЖУРНАЛІСТСЬКИХ РОЗСЛІДУВАНЬ	692
Бершавська Анастасія Сергіївна ПОСОБНИЦТВО ЯК ЯВИЩЕ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ХАРАКТЕРУ	694
Біцюк Андрій Володимирович РОЛЬ ТА МІСЦЕ КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ У РОЗСЛІДУВАННІ КОРУПЦІЙНИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ	697
Волос Владислав Олександрович ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ КРИМІНАЛІСТИЧНИХ ЗНАНЬ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ, ВЧИНЕНИХ ЗА ПОПЕРЕДНЬОЮ ЗМОВОЮ ГРУПОЮ ОСІБ ..	699
Дрига Єлизавета Вадимівна ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИЯВЛЕННЯ ФАКТІВ НЕЗАКОННОГО ОБІГУ ЗБРОЇ ТА БОЄПРИПАСІВ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ	701
Єленич Світлана Ігرافیвна ОБґРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ СТВОРЕННЯ СТРУКТУРНОЇ ВІЗУАЛІЗАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ ОДЕСЬКОЇ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ШКОЛИ	703

Keywords: criminal behaviour, mental disorders, personality of a criminal, criminal psychology, forensic psychiatry, psychopathy, psychodiagnostics, criminal profiling, psychological portrait, neuropsychological methods, deviant behaviour, psychiatric examination, relapse, aggression, impulse control, criminal motive, mental disorders, methods of analysis, correctional programmes, crime prevention.

Чірко Наталія Василівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри криміналістики, детективної та оперативно-розшукової
діяльності, кандидат юридичних наук, доцент*

Лисяк Назар Васильович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри криміналістики, детективної та оперативно-розшукової
діяльності*

ОСОБЛИВОСТІ ДОПИТУ ПІДОЗРЮВАНОЇ ОСОБИ, ЯКА ВЧИНИЛА ШАХРАЙСТВО

Шахрайство, як вид кримінального правопорушення, є однією із найбільш поширених у сучасному світі та складних категорій злочинів, з розслідуванням яких стикаються правоохоронні органи. Особливості шахрайства полягають у його інтелектуальному характері, оскільки злочинець використовує певні маніпуляції, обман, щоб досягти своїх цілей.

Враховуючи вищевказане, можна стверджувати, що проведення ефективного допиту підозрюваних у таких кримінальних провадженнях є вкрай важливим елементом досудового розслідування.

Допит у кримінальному процесі є слідчою (розшуковою) дією, що має на меті збір, перевірку та оцінку доказів. Ця дія реалізується шляхом отримання усних свідчень від допитуваної особи про їй відомі обставини кримінального правопорушення або інші обставини, що мають значення для ведення кримінальної справи. Після цього свідчення фіксуються у протоколі та іншими законними способами належними суб'єктами кримінально-процесуальної діяльності.

Як зазначено вище, провести допит можуть лише належні суб'єкти кримінально-процесуальної діяльності. Сучасний КПК України визначає і наводить коло таких суб'єктів.

Допит, який є слідчою (розшуковою) дією, здійснюється особами, уповноваженими на досудове розслідування, такими особами є слідчі, прокурори, або ж дізнавачі. Враховуючи норми КПК України вбачається, що таку процедуру можуть виконувати й працівники оперативних підрозділів, у визначених законодавством випадках. «У виняткових випадках сторона кримінального провадження, представник юридичної особи, стосовно якої здійснюється проваджен-

ня, має право звернутися до слідчого судді із клопотанням провести допит такої особи в судовому засіданні (ч.1 ст. 225 КПК)» [1].

Кожен допит має свої особливості, не є виключенням і допит підозрюваного у вчиненні шахрайства, який має певну тактику його проведення.

Деякі з дослідників, вважають, що вибір тактики проведення допиту визначається кількома факторами:

а) умовами, в яких відбувається допит (первинний або повторний, наявність психологічного контакту та ін.);

б) процесуальним статусом допитуваного та його інтересом в результатах слідства;

в) характеристикою особи, що підлягає допиту (вік, особистісні риси, рівень правової обізнаності, наявність досвіду вчинення злочинів тощо);

г) типом інформації та доказів, що є в розпорядженні слідства, та іншими.

Однак, за будь-яких умов, слідчий має добре знати матеріали кримінального провадження, оскільки знання способу вчинення досліджуваного кримінального правопорушення дає змогу останньому чітко уявити подію злочину, та у свою чергу, окреслити коло питань для підозрюваного.

Також, не менш важливим є місце, де буде проведено допит, так як під час проведення даної слідчої (розшукової) дії, ані слідчого, ані підозрювану особу, не має нічого відволікати.

Деякі науковці стверджують, що значну роль відіграє спосіб виклику на допит.

Вищевказані аспекти є загальнопоширеними при допитах, але допит підозрюваного у шахрайстві має свої специфічні особливості, враховуючи характер даного кримінального правопорушення. Одними з таких ключових аспектів є:

- психологічна підготовка. Так як, шахраї – це особи, що вміють віртуозно маніпулювати та добре переконувати, слідчий має бути добре підготовленим з психологічної точки зору, оскільки має розпізнати обман, маніпуляції і отримати правдиві свідчення;
- знання мотивів. Слідчому важливо розуміти мотиви, які спонукали підозрюваного до вчинення даного кримінального правопорушення. Знання причин вчинення шахрайства, будь то фінансова вигода чи інше, допомагає розробити стратегію допиту;
- зосередження на деталях. Підозрювані у шахрайстві доволі часто добре підготовлені до допиту, тому слідчий повинен чітко сфокусувати свою увагу на деталях, ставити конкретні питання і фіксувати будь-які невідповідності в показах;
- використання фактів. Протиставлення показів підозрюваної особи конкретним фактам або доказам, що здобуті в ході досудового розслідування, допоможе слідчому виявити брехню або неточності в розповіді шахрая;
- емпатія та довіра. Довірливі стосунки між підозрюваним та слідчим допоможуть останньому отримати точну та повну інформацію про подію кримінального правопорушення;

- багатоступеневість. Допит за своєю природою може бути неодноразовим. У процесі, коли докази стають відомі, виникає потреба у повторному допиті, з метою уточнення попередніх показів підозрюваного;
- законодавче забезпечення. Слідчий має в обов'язковому порядку дотримуватися всіх законодавчих норм щодо прав підозрюваної особи, включаючи право на адвоката. Такі дії допомагають уникнути процесуальних порушень, які в подальшому можуть слугувати для відхилення доказів у суді.

Фіксація допиту підозрюваного у шахрайстві є одним з найважливіших етапів, оскільки забезпечує точне збереження інформації, отриманої в ході допиту.

Використання технічних засобів під час допиту дозволяє зберегти усі аспекти розмови, включаючи тон, інтонацію та певні невербальні елементи. Під час допиту ведеться письмовий протокол, який фіксує всі запитання та відповіді, він має бути чітким та в разі його написання, має бути створений розбірливим почерком, за наявності іншого, такий протокол може бути не взятий судом до уваги, оскільки порушує право особи на захист.

Після завершення допиту протокол перевіряється учасниками даної слідчої (розшукової) дії, всі зміни чи доповнення можуть бути внесені до нього лише до підписання.

Отже, врахування особливостей допиту підозрюваної особи, яка вчинила шахрайство, значно підвищує ефективність такої слідчої (розшукової) дії, що сприяє успішному розслідуванню і доведенню винуватості такої особи. У свою чергу, правильна фіксація допиту підвищує якість зібраних доказів, захищає права учасників кримінального провадження, забезпечує дотримання юридичних норм, що в подальшому забезпечує доведення вини у вчиненні кримінального правопорушення у суді.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

Ключові слова: допит, підозрюваний, шахрайство, особливості, протокол.

Keywords: interrogation, suspect, fraud, peculiarities, protocol.